

Poštnina plačana v gotovini.
Leto XI., št. 106

Ljubljana, petek 9. maja 1930

Cena 2 Din

Naročnina znaša mesečno 25.— Din.
za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje: Kocenova ul. 3. Telefon št. 190.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

JUTRO

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica 54. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Prešer-
nova ulica 4. — Telefon št. 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842; Praha číslo 78.180;
Wien št. 105.241.

Bethlen o ureditvi reparacijskega vprašanja Stališče Madžarske pri haaskih pogajanjih — Ugodnosti in bremena sklenjenih pogodb

Budimpešta, 8. maja. AA. Snoči je na skupni seji parlamentarne odbora za finance in odbora za zunanje posle posegel v razpravo o zakonskem načrtu za ratifikacijo Youngovega načrta predsednik madžarske vlade, grof Bethlen. Najprej je podal kratek oris pogajanj v Haagu in Parizu. Pri tem je naglašal, kolikšno odgovornost bi bila prevzela Madžarska, ako bi preprečila končno likvidacijo vojne. Stališče Madžarske v Parizu je bilo defenzivno. Države Male antante so predložile vse svoje zahteve, ki jih imajo na podlagi trianonske mirovne pogodbe.

Grof Bethlen ni tajil, da je Madžarska prevzela po letu 1844 velike obveze nase in ne dvomi, da bi bilo moči po večletni borbi doseči boljše uspehe in znižati obveze Madžarske. Toda politična pamet je nalagala, da se popusti, ker so velesile izjavile, da prevzemajo nase del teh obvez in da ho-

jejo doprinesiti nove žrtve. Madžarski je bila za njene žrtve priznana popolna finančna suverenost in enakost z ostalimi narodi. Glede na to, da so vsi narodi prevzeli žrtve, je treba rešitev reparacijskega vprašanja tolmačiti kot obliž sporazum. V vsakem primeru pa ima Madžarska več koristi od tega sporazuma, kakor pa da ni prišlo do sporazuma z njenimi sosedi. Naposled je grof Bethlen pozval kritike naj bodo zmerni in naj vpoštevajo vse okoliščine. Vlada je pripravljena upoštevati pametno kritiko.

Budimpešta, 8. maja. g. Ministrski predsednik grof Bethlen je odklonil sprejeti znane borca za Panevropo grofa Coudenhove-Kalergija. Demokrati listi izjavljajo, da se grof Bethlen najbrž boji, da bi mu moglo to škodovati. To stališče pa treba obžalovati, ker predstavlja Panevropa za Madžarsko najboljšo rešitev njenega problema.

Angleško-egiptska pogajanja razbita Pogajanja so se razbila radi egiptске zahteve po skupnem upravljanju Sudana — Angleška „bela knjiga“

London, 8. maja. AA. Angleško-egiptska pogajanja so se razbila. Egipčanski delegati so davi izjavili, da se Egipt ne more odreči Sudanu. Delegati se vrnejo jutri v Kairo.

London, 8. maja. AA. Danes popoldne je zunanji minister Henderson naznanil spodnji zbornici, da so se angleško-egiptska pogajanja ponesrečila. V kratkem poročilu je Henderson izjavil: »Obžalujem, da moram sporočiti zbornici, da so se pogajanja z egiptsko delegacijo klub obojestranskim odkritostnim željam za sporazum izjalovila zaradi zahtev egiptске delegacije v vprašanju Sudana. V zelo kratkem času bom predložil zbornici Belo knjigo, ki se bo bavila s temi pogajanjmi. Na vprašanje, ako bo med tem časom ohranjen status quo v vprašanju 4 pridržanih točk, je Henderson izjavil, da bo pridržanje omenjenih točk naravna posledica ponesrečenih pogajanj. Leta 1922 je Anglija izjavila, da si rezervira v vprašanju rešitve vprašanja Egipta nastopne 4 točke: 1.) Anglija si pridržuje varstvo Egipta pred inozemsko invazijo; 2.) Anglija bo varovala angleške imperijalne komunikacije; 3.) si pridržuje angleška država varstvo inozemcev in manjšin živčih v Egiptu, in 4.) varstvo Sudana.

Sedanja pogajanja so se vršila v okviru omenjenih točk na temelju predlogov, ki jih je stavil zunanji minister Henderson la-

ni avgušta po razgovorih z Mahmudom pašo, tedanjim egiptskim ministrskim predsednikom ki so se vršili v Londonu. Tedaj je zunanji minister Henderson izrecno izjavil, da so ti predlogi skrajna meja, do katere lahko ponusti angleška vlada.

Sedanji egiptski ministrski predsednik Nahas paša je prispel s svojo delegacijo koncem meseca marca v London, da vodi pogajanja na temelju predlogov angleške vlade. Pogajanja so se nadaljevala z dolgim presledkom, tekoma katerega so se posvetovali egiptski delegati s svojimi tovariši v Kairu. Po včerajšnji dolgotrajni seji, ki je trajala z malimi presledki do danes malo čez pol 2., so se pogajanja brez uspeha prekinila. Takoj po tem poročilu v spodnji zbornici je odpoval Henderson popoldne v Pariz. Egiptska delegacija bo odpovala iz Londona jutri.

Klub temu, da se pogajanja niso posrečila, so se vodila v izredno priateljskem duhu in so se končala s poročili zunanjega ministra Hendersona in ministrskega predsednika Nahasa paše, ki izražata obžalovanje, da se pogajanja niso posrečila, in priznavata priateljski duh, v katerem so se razvijala. Kakor poročajo, je bilo egiptsko vprašanje pri teh pogajanjih rešeno. Pogajanja so se razbila edinele zaradi nesporazuma v vprašanju Sudana. Egiptska delegacija je stavila v tem vprašanju zahteve, ki so v absolutnem nasprotju s stališčem angleške vlade in proti interesom Sudana samega in njegovca prebivalstva. Belo knjigo, ki se bo bavila s potekom angleško-egiptskih pogajanj, bodo objavili v nekaj dnevih.

NOVA OFENZIVA INDIJSKIH NACIJONALISTOV

Prevlada levičarskih revolucionarjev — Zahteva po borbi na nož — Ulične bitke v Solapurju — Rezerviranost mohamedancev

Bombay, 8. maja. d. Položaj v Indiji postaja vse bolj kritičen, ker so po aretaciji Gandija dobili vodilno vlogo levičarski revolucionarni elementi, ki zahtevajo, da je treba pričeti z odločno in brezobzirno borbo za osamosvojitve Indije. Ti krogi imajo posebno mnogo pristašev med indijsko nacionalistično mladino in pa Gandijevimi pristavljenci, ki menijo, da je potreba nastopiti fizično in z orožjem proti angleškemu režimu. Na pritisk teh krogov je bilo tudi sklenjeno, da se organizira pohod proti solnim skladiščem v Darasani, ki ga je pripravljala že Gandi. V tamošnjih skladiščih se nahaja več sto vagonov soli, ki je last angleških zakupnikov soli. To sol oddajajo potem monopolski upravi, da jo prodaja naprej med narod. Pohod bosta vodila

eden vodilnih članov kongresa iz Surata in Gandijev najmlajši sin Manilal. Angleške oblasti so poslale v Darasan večje število vojaštva, ki ima nalogo z orožjem in roki preprečiti juriš indijskih nacionalistov na solna skladišča.

Po poročilih iz Bombaya je prišlo v mestu Solapur v bombayskem okraju do novih spopadov med indijskimi nacionalisti in angleško policijo, ki je hotela razgneti demonstrante. Nacionalisti so se postavili policiji po robu, in pričeli obmetavati s kamenjem, opeko in celo streljati nanjo z revolverji. Ba je bilo vrženih iz množice proti angleškimi policistom tudi nekaj bomb, ki so ubile in težko ranile več stražnikov. Polcija je bila prisiljena streljati s puškami in strojnimi, pri čemer je

bilo 25 oseb ubitih, lažje in težje ranjenih pa nad 500. Ogorčeni demonstranti so se razdelili v manjše skupine, ki so napadle šest policijskih komisarijotov in jih zažgale, iz gorečih zgradb pa odnesle spravljeno rezervno orožje.

Demonstranti so zažgali tudi sodišče in več zgradb, v katerih so varili in prodajali alkoholne pijače. V Solapur je bilo odposlanih večje število angleških čet z oklopnimi avtomobili in lahko artilerijo.

Indijske nacionaliste vznemirja sedaj pred vsem to, da se še vedno niso pridružili njihovim akcijam muslimani, in da so sklenili voditelji železničarske stavke v Kalkuti brez predhodnega sporazuma z indijskim kongresom premirje z angleško vlado, ter ustavili stavko.

Preprečen generalski puč v Španiji

Nekateri pristaši Primove diktature so se hoteli z vojaškim pučem zopet polastiti oblasti — Namera je bila pravočasno odkrita in preprečena

Pariz, 8. maja. s. V zvezi z razširjenimi govoricami o predstoječem državnem udaru v svrhu vzpostavitve nove diktature v Španiji, se sedaj potrjuje, da je bil dejansko nameravan vojaški puč, ki naj bi se pričel danes ponoči. To namero pa so odkrili še pravočasno.

Kot voditelji zarote se imenujejo notranji minister v kabinetu Primo de Riveru Martinez Amido, dalje bivši poveljnik general v Kataloniji Barrera in general Saro. Imenovani so računali na sodelovanje treh polkov v Madridu in večjega dela barcelonske posadke. Načrt pučistov se je izjalovil, ker ima vlada, kakor se zdi, večino čet v svojih rokah. Sedaj nadzirajo Martinez Amida v njegovem stanovanju v Madridu zelo ostro, istotako generala Barrero, ki je včeraj prispel v Barcelono.

Danes ponoči je imelo več vodilnih osebnosti sestanek, med njimi vodja radikalov Sanchez Guerra, Lerroux, nekaj bivših liberalnih ministrov in generalov, ki so bili odločni nasprotiriki

Primo de Riveru. Te osebe, ki pripadajo raznim smerem, so se sporazumele o načinu, kako preprečiti eventualni puč generalov. Poleg tega bi organizirano delavstvo proglasilo generalno stavko.

Madrid, 8. maja. s. »Agencia Fabra« označuje vesti o pripravljenem uporu madridske in barcelonske posadke za popolnoma neutemeljene. V vseh mestih Španije vlada popoln red in mir.

London, 8. maja. s. Iz Madrida so prispele vesti, da sta generala Martinez Amido in Barrera skušala vpostaviti novo diktaturo. Levičarski elementi, ki so poznali načrte obeh generalov, so se včeraj sestali pri bivšem liberalnem ministru Villanovu. Sestanka se je udeležilo približno 30 levičarskih voditeljev. Po zborovanju sta odšla dva udeleženca k predsedniku vlade generalu Berengueru in mu sporočila, da se bodo liberalci borili proti vsakemu poskusu obnovitve diktature. Predsednik vlade je odgovoril, da so storjeni vsi potrebni ukrepi proti naklepom imenovanih generalov.

Likvidacija reparacijske komisije

Italija ratificirala Youngov načrt — Seja upravnega odbora Mednarodne reparacijske banke

Rim, 8. maja d. Italijanska vlada je ratificirala 5. t. m. haške dogovore nanašajoče se na reparacijsko vprašanje. Ratificirala je tudi Youngov reparacijski načrt.

Pariz, 8. maja. s. Ker je sedaj tudi Italija ratificirala haške dogovore, so odstranjeni zadnje težkoče, ki so ovirale uveljavljanje Youngovega načrta. Razpust reparacijske komisije je predviden za 31. maja.

Funkcije in agende reparacijske komisije, v kolikor ne postanejo z Youngovim načrtom sploh brezpredmetne, bodo prošle na Mednarodno reparacijsko banko, ki bo pričela svoje delovanje 14. maja.

Upravni svet banke se bo v ponedeljek sestel v Bazlu, da prouči v Parizu sklenjene dogovore in da končno uveljavlja določil termin za razpis reparacijskega posojila.

Seja čl. zbornice

Praga, 8. maja. h. Današnja seja poslanske zbornice je predsednik otvoril z izjavo obžalovanja zaradi klofutanja med poslanci na petkovni seji. Vsi poslanci, ki so se udeležili teh neveseljenih scen, so dobili ukor. Zbornica je imela danes dve seji. Na prvi seji je bil v drugem čitanju sprejet načrt o gentskem sistemu za zavarovanje brezposelnih in novela o dodatnih carinah, dalje več pogodb o regulaciji meje z Nemčijo, Avstrijo in Madžarsko. Na drugi seji, ki se je vršila par minut po prvi, se je razpravljalo o zakonskem načrtu glede starih penzionistov, ki ga je včeraj senat sprejel. Prihodnja seja se vrši v četrtek.

Tajni fond nemškega vojnega ministrstva

Berlin, 8. maja. d. Proračunski odbor nemškega parlamenta je včeraj razpravljalo o proračunu za vojno. Komunisti so predlagali, naj se črta ministrov dispozičijski fond v iznosu 1 milijona mark, socialisti pa so predlagali redukcijo fonda za polovico. Vojni minister Groener je odločno odklonil oba predloga, odklonil pa tudi zahtevo demokratov, naj pojasni, v kake svrhe porablja ta znesek. Izjavil je, da gre za zaupanje v njega in druge vojne ministre in se skliceval na to, da se votira ta znesek že od 1. 12. v enaki vsoti. Komunistični in socialistični predlog sta bila nato res odklonjena in fond votiran v znesku 1 milijona mark.

Z bombo nad igralnico

Montecarlo, 8. maja. AA. V tukašnji igralnici je policija aretirala nekoga Francoza, ki je zaradi velikih izgub poizkušal atentat z bombo.

Italijanski kralj obiskal Sicilijo

Siracusa, 8. maja. AA. Italijanski kralj je včeraj v spremstvu ministra vojske Gazzere in ministra za letalstvo Balba prisostvoval predstavi v grškem gledališču. Nad 15.000 gledalcev je priredilo vladarju po končani predstavi viharne ovacije. Italijanski kralj se je s svojimi spremljevalci tekom včerajšnjega dneva udeležil proslave, ki so jo priredili občinski dostojanstveniki v bohotnem občinskem park. Nastopili so pevski zbori in mladina je predvajala značilne sicilijske plesne. Po končani predstavi se je vladar vrnil na krov svoje jachte »Savoia«.

Priče slovanske preteklosti

Varšava, 8. maja. AA. Docent Jagelonskega vseučilišča v Krakovu dr. Zurovski je odkril v Galiciji in Šleziji niz ostankov starih slovanskih mest in znatno arheološko gradivo. Poljska vlada je sklenila, finansirati v vseh teh krajih izkopavanje v velikem obsegu.

Stanje turških financ

Carigrad, 8. maja. s. Podguverner Francoske narodne banke Charles Rist je sprejel predlog turške vlade, da poda strokovnaško mišljenje o položaju turških financ. Rist bo okoli 1. junija prispel v Carigrad.

Razmah švedskega vžigalčnega trusta

Sydney, 8. maja. AA. Kakor poročajo, bo ustanovila švedska družba vžigalnic v Avstraliji dve tovarni vžigalic, da se izogne carinskim šikanam.

„Jadranska straža“ prestolonasledniku Petru

Split, 8. maja. č. Včeraj se je Nj. Vel. kraljica Marija odpeljala s kraljeviči v avtomobilu na Marjan, kjer se je mudila v gozdu nad dve uri, uživajoč prekrasen razgled z gricka. Jadranska Straža je prejela dovoljenje, da lahko pokloni prestolonasledniku Petru v času njegovega bivanja v Splitu obleko člana pomladka Jadranske Straže z društveno čepico. Po vzorcu te obleke bo določena uniforma pomladka Jadranske Straže za slavnostne prilike. Obleka bo obstojala iz modrega sukniča z zlatimi gumbi, iz belih dolgih hlač, belih čevljev in bele poletne čepice Jadranske Straže.

Kralj v niški okolici

Beograd, 8. maja. p. Kakor poročajo iz Niša je Nj. Vel. kralj tudi včerajšnji in današnji dan porabil za sprehode v okolici, deloma peš, deloma z avtomobilom. Popoldne je kralj z dvornim maršalom Dimitrijevičem v avtomobilu obiskal okoliške vasi Niša. Med potjo se je razgovarjal z mnogimi seljaki. V Niš je včeraj dospel minister dvora Bora Jeličić, ki je bil na večerji pri kralju in je davi odpoval nazaj v Beograd. Davi je dospel v Niš in nadaljeval pot v Niško Banjo zunanji minister dr. Voja Marinković.

Obrtniški kongres

Beograd, 8. maja. AA. Na snočnji seji upravnega odbora obrtniških in pomočniških društev je bilo sklenjeno, da se naj vrši letošnji kongres obrtniških organizacij v Beogradu 15. junija t. l. Kongresa se bodo udeležili zastopniki gospodarskih organizacij iz vse države. Na dnevnem redu bodo: 1. novi načrt zakona o obrti; 2. novi načrt zakona o strokovnih šolah in 3. razprava o pomenu gospodarskega tiska in književnosti.

Minister dr. Frangeš v Valjevu

Beograd, 8. maja. AA. Minister za kmetištvo dr. Oton Frangeš je v spremstvu načelnika Milana Gjurici pregledal 2. t. m. poljedelsko srednjo šolo v Valjevu. Minister je vse dopolnje nadziral šolo, niene institute in objekte. Bil je s pregledom in stanjem v šoli zadovoljen ter je izrekel upravniku šole svoje priznanje.

Seja VZS

Beograd, 8. maja. č. Včerajšnja seja vrhovnega zakonodajnega sveta je trajala od 16. do 20.30. Na njej je bila zaključena razprava zakonskih predlogov o izseljevanju in doseljevanju, o zdravstvenih zadrugah in o zdravstveni zaščiti učencev. Prihodnja seja bo sklicana pisмено.

Konferenca gospodarskih korporacij

Beograd, 8. maja. AA. Koncem maja bo v Dubrovniku konferenca gospodarskih korporacij. V razpravi bodo vprašanja naše trgovine, obrti in industrije, med drugim zakonski načrti, ki so jih poslala pristojna ministrstva gospodarskim organizacijam v izjavo.

Ban dr. Šilović častni občan Paga

Zagreb, 8. maja. č. Ob 10. dopoldne so zastopniki občine Paga na istoimenskem otoku izročili banu dr. Šiloviću diplomu o imenovanju za častnega občana Paga, ker je posvečal v hudih časih vojne posebno skrb deci in sirotam tega otoka.

Prvi javni cerkveni nastop patrijarha Varnave

Beograd, 8. maja. p. V Madi cerkvi Sv. Marka na starem pokopališču je bila danes svečana arhijerejska služba povodom cerkvene slave. Službo božjo je opravil patrijarh Varnava ob asistenci mnogih višjih svečnikov. Zatem je bila procesija, ki jo je vodil patrijarh sam.

Vaugoin postane naslednik dr. Seipla

Seja vodstva krščansko-socialne stranke — Poostritev notranjepolitičnega položaja v Avstriji

Dunaj, 8. maja. g. Danes se je vršila seja predsedstva krščansko socialne stranke, na kateri je bilo sporočeno, da je dr. Seipel končno uveljavil odklonil zopetno izvolitev za predsednika krščanske socialne stranke. Na seji je bil izdelan predlog za jutrišnji strankin svet, ki se pa drži tajno. V političnih krogih pa se doznava, da bo jutri gotovo izvoljen za predsednika krščanske socialne stranke in za naslednika dr. Seipla, podkancelar in vojni minister Vaugoin.

Vaugoinova izvolitev za predsednika krščanske socialne stranke bo pomenila poslabšanje notranje politične situacije, ker je Vaugoin znan kot zastopnik radikalnega kurza. Izvolitev Vaugoina bo vplivala tudi na vprašanje zveznih železnic, ker bo v tem primeru najbrže izvoljen za ravnatelja zveznih železnic dr. Straffell, kar bi takoj imelo za posledico odstop predsednika Banhansa. V danih okoliščinah se more torej računati s komplikacijo notranje politične situacije v Avstriji.

Italijanske manifestacije v Tunisu

Demonstrativne ovacije visokim italijanskim cerkvenim funkcionarjem — Komentarji francoskega tiska

Tunis, 8. maja. AA. Ob prihodu kardinala Ascalesia Lavitrana in škofa Bartolomeasija je na tisoče tukašnjih Italijanov priredilo svojima visokima rojakoma veličastne manifestacije. Italijanska cerkvena dostojanstvenika sta bila sprejeta od osobia italijanskega konzulata in od drugih predstavnikov italijanske kolonije.

Po prihodu so se vršile po ulicah velike manifestacije, pri katerih so vzklicali manifestanti Italiji. Mussoliniju in fašizmu. Francoske oblasti niso motile poteka teh manifestacij kljub temu, da so sporočile voditeljem Italijanov, da se bodo v bodoče proti takemu postopanju odločno zavarovale.

Pariz, 8. maja d. Pariški listi obširno komentirajo italijanske iredentistične manifestacije v Tunisu in pozivajo vlado, naj v bodoče prepreči tako kršenje gostoljubja. Obenem pa tudi opozarjajo italijanski tisk, naj ob tej priliki ugotovi, kako liberalno postopajo francoske oblasti z italijanskimi naselenci, ki jim dopuščajo celo tako politično usmerjene in naravnost proti interesom Francije naperjene manifestacije.

Rim, 8. maja. AA. Po poročilu iz Maltie so

nacionalistični kandidati vložili pri angleškem guvernerju krepak protest proti odločitvi volitev in kršitvi ustave. Zahtevali so takojšnjo vzpostavitev volilne svobode.

Nemčija ne bo gradila križarke „B“

Berlin, 8. maja. s. V proračunskem odboru državnega zbora je bil odklonjen prvi obrok za gradnjo oklopnice »B«. Proti obroku so glasovali socialni demokrati, demokrati, komunisti in 2 poslanca centra, za pa ostale frakcije. Glasovanja se je vzdržala Bavarska ljudska stranka in on poslanec centra.

Seja pripravljalnega odbora razorožitvene konference

Ženeva, 8. maja. AA. Predsednik pripravljalnega odbora za konferenco o razorožitvi je v sklenil, da se prihodnja seja te komisije skliče 1. novembra t. l. Seja se bo vršila v Ženevi.

Iz življenja in sveta

Stoletnico zasedbe Alžira

praznujejo te dni Francozi z različnimi prireditvami. Na sliki: Alžirski guverner Pierre Bordes prisostuje reviji čet, ki nosijo uniforme l. 1830.

Severnim deželam se obeta mišja poplava

Ogromne množine polarnih miši ogrožajo nordijske dežele — Zagrebniti nagon tira živali na jug, kjer spotoma pokončajo vse zelenje

Kakor izgleda, so se letos različne prirodne sile zarotile zoper človeštvo. Po nedavni katastrofalni povodnji v južni Franciji prilijajo poročila o puščavi orkanov v Severni Ameriki in o kobilji nadlogi v Egiptu in v Prednji Aziji, ki se širi celo preko meja doslej običajnega obsega. Severno-evropskim deželam pa grozi povodenj polarnih miši, ki se redno po daljših presledkih v ogromnih množinah seli proti jugu ter na svojem potovanju uničuje vsakršno zelenje, ostavljajoč za seboj žalostno puščavo. Ta sovražnik, ki se ga letos boje kmetovalci severa, je mala, kakih 12 cm velika miš, imenovana leming. Po hrbtu je rjavorumen s temnimi pegami, po trebuhu pa je umazano rumene barve. Njena domovina so severne tundre, kjer živi v zemlji in pod kamenjem, hrani pa se z rastlinjem in koreninami.

Od časa do časa se ti glodavci zarade v mlh zima na desetisoče in tedaj jih obide želja po potovanju. Odpravijo se proti jugu in potujejo noč in dan. Kjerkoli se pojavijo, uničijo vso setev, ogledajo celo drevesno lubje in za njimi ne ostane niti najmanjša zelena bilka. Miši dobro plavajo, zato jih ne ustavijo niti največje reke, proti silnim masam pa so brez moči tudi ptice uide in gozdna zverjad, ki sledi tem vlakom in jih krepko uničuje. Doslej se

še ni posrečilo najti uspešnega sredstva proti tem škodljivcem. Lemingi se ne pojavljajo vsako leto v enakih množinah, nekatera leta pa kar preplavijo južnejše nižine. Leta 1907, 1912 in 1922 so na Švedskem in Norveškem opustošili na tisoče kvadratnih milj obdelane zemlje in prodrli preko morske ožine celo na Dansko. Običajno se njihov pohod konča ob morju.

Prve znake nevarnosti so severni kmetje že opazili. Pred vsem je letošnja mila zima na severu pripomogla, da se je miš razplodila do neverjetnih množin. V prizadetih deželah pa so se že pojavili predhodniki in oznanjevalci nadleže: cele jate jastrebov, skobcev, orlov, kanj in sov vseh vrst. Ptice roparice se po svojem prirodnem nagonu nadejajo obilnega plena, zato so se že zbrale v nižinah. Kljub neusmiljenemu uničevanju, ki preti mišjemu vlaklu iz zraka od tisočev roparic in kljub stotinam lisic, kun, podlasic in divjih mačk, ki sledi mišjemu pohodu, se zdi, da se število škodljivcev ne zmanjša.

Kmetje so proti nadlogi s psi in mačkami popolnoma brez moči, kajti miš je na pohodu tudi bojevit in večji eksemplari se brez pomisleka lotijo psov in mačk ter jih premagajo. Nesrečnemu ljudstvu, ki ga zadene mišja poplava, skoro ne kaže drugega, kakor da brezdelno čaka, da gre čudna nima dalje. Silni nagon vodi miši do morja, ali niti tu se ne ustavijo, marveč drve v vodo in plavajo, dokler ne dosežejo kakega otoka ali pa obnemorejo. Tak je običajno konec teh zagončnih mišjih potovanj. Med tem pa v domačih tundrah še vedno ostane dovolj živali, ki se razplode in ob ugodnih prilikah z novo vojsko planejo proti jugu.

Koliko je vredno pričevanje

V nekih okoliščinah čisto nič, kakor nam dokazuje naslednja zgodba: Pred praškimi sodniki je stala tolpa tatov, ki so jih obtožili, da so oplenili neko hišo. Kot prič so povabili starega moža, ki je bil tolpo zasačil in si njene člane tudi dobro zapomnil. Cisto natančno je vedel povedati, kako se je bila zadeva izvršila. Končno je pozval sodnik čudovito pričo, naj si malo ogleda obtožence in naj pove, da-li katerega spozna. »Seveda,« je odvrnil stari mož z vso mirnostjo, »seveda jih poznam. Take mladenci je bil prav gotovo med njimi!« In je pokazal s prstom na — državnega pravdnika. V tem slučaju se mu je sodna dvorana oddolžila s homerskim krohotom. A kolikokrat se je že zgodilo, da so slična »zanesljiva« pričevanja spravila nedolžne ljudi ob čast in v nesrečo!

Prva letalska učiteljica na brez-motornem letalu

Miss Magery Ludlow iz Los Angelesa je nameščena kot učiteljica za letanje na aparatih brez pogona

Jožen:

Zemlja

Da, tako je bilo pred desetimi leti! Konja sta stopala prav tako živo, isto nestrpno pričakovanje je bilo v njem. A takrat je bilo vse nekaj drugega, kar ga je vlelo in mamil. Ponosen je bil, da bo prvičkrat čisto sam urezal brazdo. Oče bo samo gledal. Pa čuditi se mora oče, čuditi se morajo vsi, ki ga bodo videli! Tudi travnik je še ves takšen! Niža, ki jo bo oral, je ista!

Vse! A kaj bi dal, da je isti tudi še on? Granate so padale, kakor bi padale na njegovo srce. Iztrgale, izruvale so omega lenega veselega fanta pred desetimi leti. Kar je še ostalo, so zamorili strupeni plini. Pusto, mrko je zdaj srce. Veselje je vzela iz njega vojna, blesk iz oči. A nadomestila ni dala.

Nekaj se je ohranilo v njem med preklinjanjem in sovraštvom. Telo je in čakalo svojega trenutka. Ko je nislil na svoje, je misel zdrknila mimo njih in se ustavila na poljih.

»Moje niže —«
Okoli mu je zasijalo mirno, nato v divjem hrepenenju. Ugriznil se je in bledel ustnico. Kri je počasi kapljala na prst,

ki se je mešala z vodo v jarku.

»To prokletelo blato!«
Okoli je ugasnilo, a takoj se je zopet z ljubeznijo spomnil svojih njiv.

Teh njiv! Učakanih!
Ali mu pač vrnejo, kar mu je iztrgala vojna v štirih letih? Ali postane kdaj spet človek, kakršen je bil nekoč?

V hipu je zaželel, da bi postal!
Poslušal je, kako je črtalo rezalo brazdo. Kakor stavec, ki ga nič več ne razveseli, a je zaslišal melodijo iz davnosti! Žila je živo udarila.

Plužnike je stisnil krepkeje v pesteh — in nikoli več morda ne prime za puško. Ko bi se mu iz vsega prestanega preletstva, iz vseh prevar izpolnila samo ta obljuba! Nenadoma je zavel, da bi potem rodna gruda strgala tudi to trdo, raskavo skorjo raz srce.

Pluž je skrtnil ob kamen ter sunkoma izskočil.

»Nisem vajen! Prekletelo!«
A ustrašil se je besede. Zazdelo se mu je, da se je pregrešil zoper zemljo. Čudno tuj se mu je zazdel ta občutek v prvem hipu. Posmehnil bi se mu. V štirih letih, kakršna je preživel on, človek pozabi, kaj je greh.

»Zemlja, moja zemlja! Vem, ti si ostala ista. Ti nočeš kletve.«

Od zemlje na luno

Predsednik Društva francoskih učencev in izumiteljev Esnault - Peletier je imel te dni na pariški Sorbonni zanimivo predavanje o vprašanju potovanja na luno. Naznanil je, da nam je pričakovati prvega resnega raketnega poleta na zvesto spremljevalko naše zemlje v svetovnem prostoru že v nekoliko letih. Seveda bo treba prej še mnogo poskusov in prav gotovo je, da se bodo prvi temeljito ponesrečili, dokler se ne bodo potniki pridobili nečuvne brzine raketnih vozil. Ta brzina bo takšna, da bo trajal polet 3 ure 27 minut. On koncu predavatelj je pokazal Esnault-Peletier polet z raketo na mesec — seveda ne dejansko, temveč v filmu.

Prva poroka v esperantu

V Brnu sta se poročila te dni dva navdušena pristaša esperantskega gibanja. Med poročno ceremonijo so peli in molili esperantisti v svojem umetnem jeziku. Novoporočenca sta prejela neštivilno voščilnih pisem v esperantu iz Češkoslovaške in iz drugih držav.

Dan matere: 11. maja

Kip, predstavljajoč mater z otroci, ki ga je izdelal prof. Limburg v proslavo materinskega dne

„MERKUR“

društvo trg. in priv. nameščencev, Jugoslavija, in privatna društvena bolnišnica blagajna MERKUR v Zagrebu, podr. Ljubljana, sta PRESELELA svojo pisarno iz Tavčarjeve ulice št. 2, I. nadstropje, na

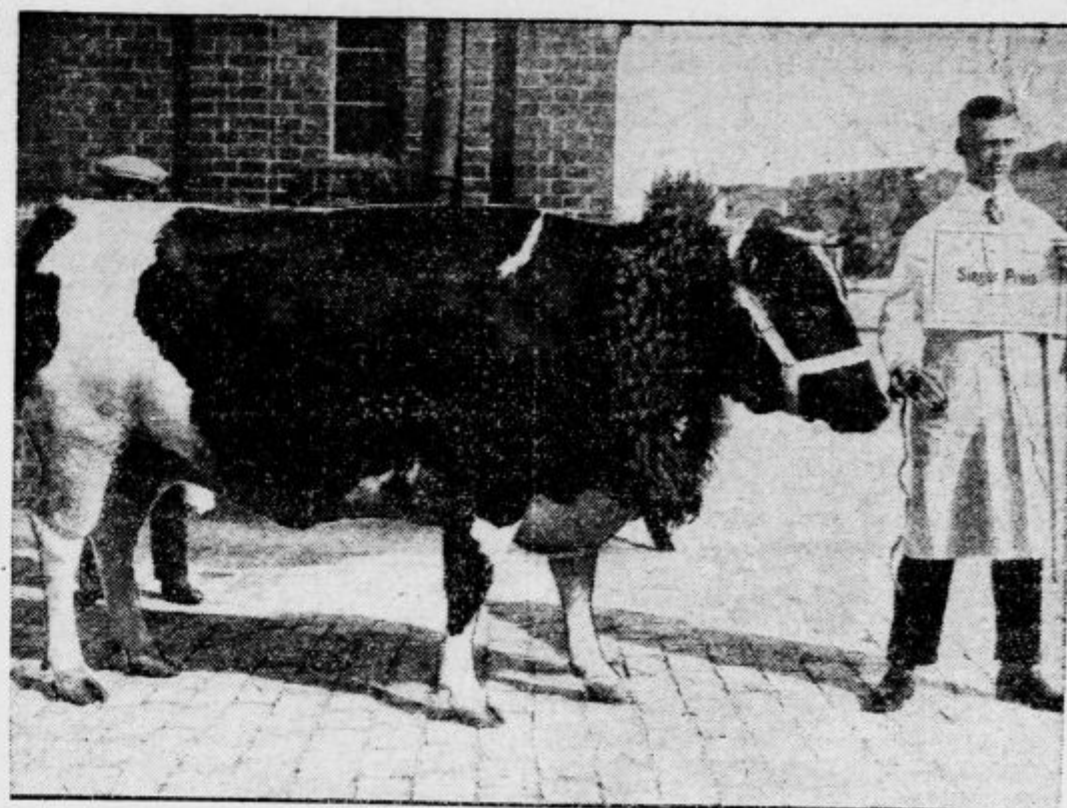
na Dunajsko cesto št. 31

(Zidarjeva hiša), pritličje, levo, vhod iz veže. 6303

Neuspeh ob Nemijskem jezeru

Italijanska vlada je razočarana opustila dviganje druge Kaligulove ladje z globine jezera Nemi. Mesto pričakovanih zakladov je bil dvignjen iz vode le kup preperlega lesa in par bronastih kipov. V ozadju desno je videti obrise ladje, ki ni poplajala milijardnih izdatkov in silnih naporov

Z živalske razstave v Berlinu

Črno - bela, šestletna krava, ki ji je bila prisojena prva nagrada

Najlepša ledena jama sveta

Profesor Alberg priobčuje v frankfurtskih listih poročilo o svojem raziskovanju Kungurskih ledenih jam v Srednjem Uralu. Oddaljene so kakšna dva kilometra od mesta Kungura in so nedvomno eno izmed največjih čudes sveta. Silni hlad v votlinah povzroča, da so stene jame prevlečene s kristalno-belimi ledom, od vsakega roba pa vise gruče velikanskih ledenih sveč. Mraz je pričaral neštivilno fantastičnih kipov. Razsvetljava jame z bengalično lučjo nudi prizor, ki po krasoti presega vsako človeško domišljijo. Mirijade ledenih kristalov žare, kakor da so vse stene posute z briljanti. V tem bajnem podzemskem svetu so tri ogromne jame, ki jih imenujejo diamantova, polarna in križna dvorana, poleg teh pa je še nebroj manjših rogov in je težko določiti, v kateri je več krasot. Profesor Alberg je mnenja, da bo Kongru čez nekaj let cilj turistov vsega sveta.

Na čem umiramo?

Od starostne oslabelosti, takozvane naravne smrti, umre veliko manj ljudi, nego si mislimo. Neki učenjaki so pred kratkim raziskovali vzroke smrti in so ugotovili, da umre vsako leto od 10.000 oseb: zaradi jetike 21,5, zaradi raka 20,3, pljučnice 18,8, želodčnih in črevesnih bolezni 17,4, možganske kapi 13,1, naravne smrti 10,8, influence 4,5, zastrupljenja ran 2,3, zaradi ošpic in norice 2,2, zaradi oslovskega kašlja 2, vnetja slepiča 1,3, davice 0,9, legarja 0,5 in zaradi škrlatinke 0,2. Jetika in rak sta še vedno najobličnejša povzročitelja smrti. Posebno neke poklice jetika najraje obiskuje. Tako tudi neka statistika, da umrejo med 10 tapetniki 4 od sušice, med 10 tobačnimi delavci jih umre 6, med 10 kovinarji 7 in med 10 kamnoseki 9.

Plesni rekordi in druge norosti

Petrovska polčija je morala pred nedavnim zastopiti z vso strogostjo, da je ustavila neki »maratonski ples«, ki je trajal že 107 ur. V tem času so bili plesalci spali le po nekoliko minut. Neki Charles Nicolas je v ostalem l. 1927, plesal neprestano 266 ur. Miss Margaret Millerjeva iz Roselanda pri New Yorku je prejela pred kratkim srebrno kupo, ker je preplesala progo 63 km. Neko drugo ameriško dekle je dobilo nagrado 15.000 Din, ker je poslušala 106 ur brez prestanka gramofonske plošče. Ob koncu se ji je že bledlo in so jo morali preplesti v norišnico. Podoben nov rekord je »postavila« berlinski čevljar Maks Hini, ki je požrl 75 jajc v 10 in pol minute in je postavil v senco dosedanjega rekorderja v tej stroki, Američana Johna Williams, ki so mu naredili ime »potujoča omeleta«.

Radio

IZVLEČEK PROGRAMOV

Petek, 9. maja.

LIUBLJANA 12.30: Reproducirana glasba. — Napoved časa, borza, reproducirana glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 17.30: Koncert radio - orkestra. — 18.30: Iz socialne fizike. — 19: Gospodinjina ura. — 19.30: Italijanska. — 20: Glasbeno predavanje. — 20.30: Koncert go. Staller - Stotterjeva. — 21: Koncert radio - orkestra. — 22: Napoved časa in poročila.

Sobota, 10. maja.

LIUBLJANA 12.30: Reproducirana glasba. — 13: Napoved časa, borza, reproducirana glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 17.30: V dolini gradov. — 18: Koncert radio - orkestra. — 19: Nemščina. — 19.30: O reklam. — 20: Prenos iz Beograda. — 22: Napoved časa in poročila. — Lahka godba.

BEOGRAD 10.30: Reproducirana glasba. — 12.45: Koncert radio - kvarteta. — 18: Popoldanski koncert. — 20: Koncert terceta. — 21: Zborovski koncert. — 22: Poročila. — 22.15: Koncert orkestra balalajk. — ZAGREB 12.30: Reproducirana glasba. — 17.30: Koncert kvarteta. — 20: Prenos iz Beograda. — PRAGA 16.30: Godba za ples. — 19.05: Zabaven program. — 20: Koncert godbe na pišala. — 21: Poljuden koncert. — 22.20: Prenos iz Brna. — BRNO 16.30: Popoldanski koncert. — 19: Prenos iz Prage. — 20.40: Verdijeva opera »Aida« na gramofonskih ploščah. — 22.20: Koncert voljaške godbe. — VARŠAVA 20.15: Klavirski in violinski koncert. — 23: Godba za ples. — DUNAJ 12: Opoldanski koncert. — 15.15: Koncert orkestra. — 17.25: Komorna glasba. — 20: Delni prenos koncerta salzburskega zborovskega društva. — 21: Opereta. — Lahka godba orkestra. — BERLIN 16.30: Lahka godba. — 20.30: Zabaven večer. — Godba za ples. — FRANKFURT 16: Popoldanski koncert. — 19.30: Prenos programa iz Stuttgarta. — 22: Saksofon. — 23.15: Godba za ples. — LANGENBERG 17.30: Koncert orkestra mandolin. — 20: Zabaven večer. — Nočni koncert in ples. — Reproducirana glasba. — STUTT GART 16: Koncert iz Frankfurt. — 19.30: Koncert filharmoničnega orkestra. — 20.45: Schillerjev večer. — BUDIMPEŠTA 9.15: Popoldanski koncert. — 17.30: Koncert vojaške godbe. — 19.30: Dramski večer. — Čiganska godba. — RIM 17.30: Koncert iz Neaplja. — 21.02: Prenos opere ali koncert.

jajl. Zrna so padala v brazde, on pa je tiho molil k zemlji:

»Zemlja moja, ljubezen te je ustvarila, ljubezen si. Zato si dobra in rodiš. Ni zlobe v tebi. Toča uničuje tvoj rod, a ti rodiš zopet. Močna sva, ti in jaz, po ljubezni. Povrnili sem se k tebi in ti si me sprejela. Se ojačil te bom, ti boš pa podpirala mene. Rodi mi, rodi mi zopet, da te bom blagoslovil, da boš moj blagoslov!«

Čudno nemirno se ji je gibalo v obrazu. Hotela je, da pove komarkoli: besedo, ki jo je razumela tisti hip.

Konj se je z ustnicami dotaknil njene roke in ji podrgnil s čelom po rami. Objela mu je lepo glavo, jo pritisnila k sebi in se začela na glas:

»Ah, kaj tudi ti — tudi ti veš, kaj je ljubezen?«

Radlomanacijsko termalno kopališče

DOLENJSKE TOPLICE
(Pri Novem mestu). Zdravilno trajno in sigurno reumatizem, nevralgije, ženske bolezni itd. Edino kopališče, v katerem so vse kopališčne naprave nad izvirki 37-38° C topline. Zeleniška postaja Straža - Toplice. Zahtevajte prospekte. Cene znižane, posebno v pred in 10. sezoni. 119

